Asia: U59/2021 (Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/2001, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1999 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/70/EY muuttamisesta siltä osin kuin on kyse uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä, sekä neuvoston direktiivin (EU) 2015/652 kumoamisesta).

Suomen Luontopaneeli kiittää lausuntopyynnöstä. Ilmastonmuutoksen pakottaessa fossiilisista polttoainesta luopumiseen uusiutuvan energian merkitys nousee vääjäämättä. Tämä asettaa paineita erityisesti biomassan kestävyyden varmistamiseen. Biomassan kestävyyskriteerien täyttyminen on erityisen tärkeää, koska biomassan korjuu vaikuttaa haitallisesti jo ennestään uhanalaisiin metsäluontotyyppeihin ja metsälajeihin. Lisäksi metsäbiomassan käyttö vaikuttaa negatiivisesti hiilen sidontaan ja varastointiin juuri sillä aikajänteellä, milloin olisi tarve tehdä nopeasti vaikuttavia ilmastotekoja. Luontopaneelin kanta on, että tarkkojen uusiutuvan energian kestävyyskriteerien nopea käyttöönotto on ehdottoman välttämätöntä ja tukee vihreää siirtymää kansallisella tasolla.

Luontopaneeli arvostaa sitä että Valtioneuvoston kannassa U59/2021 on otettu monissa kohdissa huomioon kestävyyskriteereitä komission ehdottamalla tavalla, ja mm. kriteerit koskien maaperän laatua ja biologisen monimuotoisuuden säilyttämistä huomioidaan lausunnossa. Huomautamme kuitenkin, että toiminnanharjoittajien hallinnolliseen taakkaan vetoaminen ei ole syy vesittää tiukkoja kestävyyskriteereitä. Toiminnanharjoittajien on osallistuttava omalta osaltaan perusteltujen kestävyyskriteerien toimeenpanoon ja huomioitava tämä mm. toiminnan kannattavuusarvioissa. Mikäli hallinnollinen taakka on oleellisen iso, tulisi Suomen kannassa pyrkiä muuttamaan kuormittavaa hallinnollista tapaa eikä kestävyyskriteeristöä. Kestävyyskriteeristön on myös katettava kaikki vähäistä suurempi biomassojen käyttö riippumatta laitoksen koosta tai iästä.

Luontopaneeli kummeksuu valtioneuvoston kantaa siitä, että bioenergian kestävyyskriteereitä ei tulisi muuttaa.

‘Valtioneuvoston näkemyksen mukaan mahdollisia metsien käyttöön ja erityisesti monimuotoisuuteen liittyviä haasteita on kuitenkin pyrittävä ratkaisemaan ensisijaisesti muilla käytettävissä olevilla keinoilla kuin bioenergian kestävyyskriteereitä muuttamalla.’

Suomen metsälajien ja luontotyyppien uhanalaisuustilanne on huolestuttava (Hyvärinen ym. 2019, Kontula & Rainio 2018), ja metsätalouden ja bioenergian luonto- ja ilmastokestävyys on osoitettu heikoksi (Erb ym. 2012, UN 2019, Bäck ym. 2017; easac.eu 2018, ELY 2021). Siksi on syytä varmistaa, että lisääntyvät metsäbiomassan tuottovaatimukset eivät heikennä tai vaaranna luonnon monimuotoisuutta tai muita ekosysteemipalveluja myöskään silloin, jos puuaineksen kysyntä kasvaa merkittävästi ja alalle tulee uusia toimijoita tai lisäkapasiteettia rakennetaan. Selkeät ja sitovat kestävyyskriteerit ovat siksi tarpeen myös teollisuuden ja bioenergiantuottajien kannalta. Luontopaneeli pitää tärkeänä, että sekä kotimaisen että ulkomaisen metsäbiomassan käytön koko elinkaaren aikaiset luonto- ja ympäristövaikutukset huomioidaan ja verifioidaan luotettavasti.

Luontopaneeli yhtyy Valtioneuvoston näkemykseen “pitää tärkeänä, että EU tavoitteisiin laskettava metsäenergia ei heikennä luonnon monimuotoisuutta ja varmuudella tuottaa odotetun ilmastohyödyn” ja toteaa, että tämä on nykyisellään hyvin vaikeaa. Kokonaiskestävyyden kannalta olisi erityisen tärkeä̈ turvata lainsäädännöllä riittävät hiilinielut vähentämällä vuotuisten hakkuiden määrää ja metsämaan siirtymistä muuhun käyttöön sekä estämällä turvemaiden raivaamista. Voimassaoleva EU lainsäädäntö ja Suomen lainsäädäntö ei ole riittävä turvaamaan metsäbiomassan kestävyyttä ilmaston eikä monimuotoisuuden osalta. Luontopaneeli korostaa, että on varauduttava myös siihen että kansallista metsälainsäädäntöä joudutaan tarkastelemaan kriittisesti kun monimuotoisuustavoitteita uhkaavia lisäpaineita metsien käytölle on ilmiselvästi olemassa. Tähän liittyy mm kestävän metsänhoidon kriteerien määrittely EUn uuden metsästrategian pohjalta ja uusimpien tieteellisten tutkimusten perusteella (Köhl ym 2015, Bäck ym 2017, Camia ym 2021, JRC 2021).

Valtioneuvosto toteaa, että kriteeristön kehittämisessä tulisi jatkossa kiinnittää huomiota investointivarmuuden säilyttämiseen. Paras tapa investointivarmuuden säilyttämiseen on tunnistaa Suomen metsätalouden kestävyysvaje ja tehdä välittömästi riittävät toimenpiteet sen korjaamiseksi. Mikäli kestävyyskriteerit eivät täyty ja metsäluonnon tila heikkenee, metsätalouden ja bioenergian kestävyyskriteereitä tultaneen muuttamaan niin kauan kunnes monimuotoisuuskato metsälajien ja luontotyyppien osalta on ratkaistu. Luontokato ja ilmastonmuutos asettavat biotalouden rajat ja investointivarmuus saavutetaan ne kokonaisvaltaisesti huomioonottavalla lainsäädännöllä.

Luontopaneeli on huomioinut aiemminkin Suomen kannoissa esiintyvän nihkeyden metsälain uudistamiseen, niin että metsätuotteiden kestävyyskriteerit täyttyvät. Suomen kannassa vedotaan tarpeellisten muutosten välttämiseen hallinnollisella taakalla, kestävyyskriteerien kansallisella erityispiirteillä, ja kansallisella tavalla osoittaa kestävyys. Luontopaneeli pitää tätä vastuun ja velvollisuuden väistelynä ja kehottaa suhtautumaan tunnistettuihin metsälain puutteisiin ja niiden korjaamiseen vakavasti. Erityisesti halukkuus kiinnittää huomiota kolmansien maiden metsätaloustuotteiden kestävyyskriteerien todentamiseen mutta ei omiin, kielii esitetyn Suomen kannan protektionistisista tavoitteista aidon kestävyyden tavoittelun sijaan.

Viitattu kirjallisuus:

Bäck, J., Aszalós, R., Ceulemans, R.J.M., Glatzel, G., Hanewinkel, M., Kakaras, E., Kotiaho, J.S., Lindroth, A., Lubica, D., Luyssaert, S., Mackay, J., Marek, M.V., Morgante, M., Nabuurs, G.J., Ovaskainen, O., Salomé Pais, M., Schaub, M., Tahvonen, O., Vesala, T., Gillett, W., and Norton, M. 2017. Multi-functionality and Sustainability in the European Union's Forests. European Academies Scientific Advisory Committee, EASAC policy report 32.

Camia A., Giuntoli, J., Jonsson, R., Robert, N., Cazzaniga, N.E., Jasinevičius, G., Avitabile, V., Grassi, G., Barredo, J.I., Mubareka, S., 2021. The use of woody biomass for energy purposes in the EU, EUR 30548 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2021, ISBN 978-92-76-27867-2, doi:10.2760/831621, JRC122719

Easac.eu 2018. https://easac.eu/fileadmin/PDF_s/reports_statements/Carbon_Neutrality/EASAC_commentary_on_Carbon_Neutrality_15_June_2018.pdf

ELY 2021. Perustelut ELY-keskusten vetäytymiselle PEFC-standardityöryhmästä https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/44977/PEFC_PERUSTELUT_ELY-keskusten_VETÄYTYMISELLE.pdf/eefd144a-88f4-c3b2-fdc0-35519f4ec8ee?t=1619180870752

Erb K-H, Haberl H. & Pluzar C. 2012. Dependency of global primary bioenergy crop potentials in 2050 on foodsystems, yields, biodiversity conservation and political stability. Energy Policy. 47: 260-269.

Hyvärinen E, Juslén A, Kemppainen E, et al. (2019) The 2019 red list of finnish species. Ministry of the Environment and Finnish Environment Institute, Helsinki

JRC 2021. Policy Brief, Brief on the role of the forest- based bioeconomy in mitigating climate change through carbon storage and material substitution. European Commission's Knowledge Centre for Bioeconomy, https://knowledge4policy.ec.europa.eu/bioeconomy/topic/forestry-biomass_en

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). (2018). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388s.

Köhl M. et al. 2015. Changes in forest production, biomass and carbon: Results from the 2015 UN FAO Global Forest Resource Assessment. Forest Ecology and Management 352: 21-34

UN / Independent Group of Scientists appointed by the Secretary-General, Global Sustainable Development Report 2019: The Future is Now – Science for Achieving Sustainable Development, (United Nations, New York, 2019).